

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
nuorisovaltuusto@pirha.fi
pirha.fi

Lausunto
1.9.2023

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuuston lausunto vastaanottoimmista, työkäisten sosiaalityöstä, vuodeosastaselvityksestä sekä päivystyselvityksestä

Esipuhe

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuusto on kokouksessaan 1.9.2023 käsitellyt palveluiden verkoston ensimmäistä osaa vastaanottoimmista, työkäisten sosiaalityöstä, vuodeosastaselvityksestä sekä päivystyselvityksestä.

Nuorisovaltuusto katsoo, että palveluiden verkoston käsittelytahti on saatavilla olevan aineiston laajuuteen nähden riittämätön ja liian nopea. Lisäksi vaikuttamistoimielimille sekä valiokunnille on annettava aito mahdollisuus vaikuttaa palveluiden verkoston konkreettisiin ehdotuksiin eikä niiden tehtävänä ole toimia kumileimasimina aluehallituksen sekä virkavalmistelun käyttäessä todellista päätösvaltaa.

Hyvinvointialuelain 32 §:n 2. momentissa todetaan, että ”Vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan...” Palveluiden verkostoa on laadittu viranhaltijapainotteisesti ja nuorisovaltuusto toteaa, ettei kyseinen lainkohta ja sen vaatimus ole toteutunut palveluiden verkoston kuulemisen osalta. Nuorisovaltuusto on käytännössä joutunut kokoamaan todella laajasta kokonaisuudesta lausuntonsa käytännössä samassa kokouksessa, jossa se on nuorisovaltuustolle esitetty. Sama koskee myös muita vaikuttamistoimielimiä.

Nuorisovaltuusto on toteuttanut kyselyn kunnallisille nuorisovaltuustoille, hyvinvointialueen nuorisovaltuuston jäsenille sekä kunnallisten nuorisovaltuustojen jäsenille. Kyselyn tuloksia on otettu huomioon nuorisovaltuuston lausunnossa kumpaankin suunnitelmaan liittyen.

Haluamme myös kiinnittää huomiota siihen, että vaikutusarviointeja sekä päätöksiä palveluverkon linjauksista on tehty oletettavasti osittain virheellisin tiedoin sekä materiaali on ollut virheellistä eikä kaikilta osin todenmukaista.

Vastaanottopalveluiden sekä työikäisten sosiaalipalveluiden selvitys

Nuorisovaltuusto pystyy tukemaan esitettyä vastaanottopalveluiden ja työikäisten sosiaalipalveluiden selvitystä, mutta esitämme siihen muutamia kommentteja.

Hyvinvointialueen strategiassa ”Tärkeintä on ihminen” korostetaan sitä, että tarjoamme yhdenvertaisia palveluita jokaiselle hyvinvointialueen asukkaalle, heidän iästään ja sijainnista riippumatta.

Muutokset ovat tarpeellisia palveluiden tehokkuuden parantamiseksi ja kulujen karsimiseksi. Maltillisuus ja pitkäjänteisyys palveluiden verkoston suunnittelemisessa on tärkeää, koska hyvinvointialueen on otettava huomioon muuttuva ikärakenne sekä palveluiden säilyvyys.

Nuorisovaltuusto haluaa korostaa, että ambulanssipalveluiden monipuolistaminen kattamaan myös yhteistyön kotisairaanhoidon ja kotihoiton välillä entistä paremmin. Tällä pystytään lisäämään palveluiden tehokkuutta ja parantamaan palveluiden hyöty-kustannussuhdetta.

Palveluiden keskittäminen on tarpeellista, mutta niiden saatavuus Pirkanmaan reunakunnissa, erityisesti syrjäseuduilla, on turvattava korvaavilla toiminnoilla (esimerkiksi terveystasotaksilla), koska välimatkat voivat olla jo valmiiksi pitkät. Eri palveluiden yhdistämisellä yhteisen sote-keskuksen alle mahdollistaa moniammatillisen yhteistyön sosiaali- ja terveystasotaksien sekä opiskeluhuollon kesken. Palvelutaso ei saa heikentyä liikaa suhteessa asukaslukuun ja nykyiseen palvelutasoon.

Nuorisovaltuusto tarkastelee kriittisesti kaikkia lakkautusesityksiä ja vetoamme aluehallitukseen, että niitä tarkasteltaisiin uudelleen päivitettyjen tietojen tultua ilmi ja suhteessa todelliseen palvelutarpeeseen ja hyvinvointialuestrategiaan. Nuorisovaltuusto haluaa nostaa myös esiin sen seikan, että vaikka Pirkanmaan hyvinvointialueella halutaan siirtää painopistettä kovinkin kunnianhimoisesti digitaalisiin palveluihin säästöjen hakemiseksi, ei digitalisaatio silti ole ratkaisu kaikkiin ongelmiin. Lapset ja nuoret tarvitsevat myös aitoa ihmiskontaktia ja luottamuksellisen hoitaja-potilassuhteen.

Mielenterveyspalveluita käsitellään laajemmin omassa selvityksessään sekä lasten ja nuorten palveluiden yhteydessä, mutta nuorisovaltuusto toteaa nyt esitetyllä palveluverkkoratkaisulla olevan merkittäviä vaikutuksia myös mielenterveyspalveluiden saatavuuteen erityisesti Pirkanmaan reuna-alueilla. Sote-keskusten ja -asemien lisäksi on otettava käyttöön palvelubussit tai tehostettava muita liikkuvia palveluita, jotta lapset ja nuoret saisivat palveluita silloin missä ja milloin sattuu, ei liian myöhään eikä liian pitkien jonojen kautta. Yksikin menetetty lapsi ja nuori on liikaa.

Vuodeosastojen paikkatarvelaskennan selvitys

Nuorisovaltuusto pystyy pääpiirteittäin tukemaan vuodeosastojen paikkatarvelaskennan selvitystä, mutta esittää kuitenkin huolen useammasta asiasta. Toivommekin sitä, että päättäjät ottavat nuorisovaltuuston kommentit huomioon jatkovalmisteluissa.

Suurin huolenaihe nousee esitetyistä lakkautustoimenpiteistä. Nuorisovaltuusto esittää ymmärryksensä siitä, että kuluja on karsittava ja alijäämää leikattava, mutta uskoo terveysasemien ja sairaalapalveluiden lakkauttamisen olevat väärä ratkaisu. Pienten kuntien terveysasemat ovat tasavertaisen palvelun, säävuttavuuden ja ihmisläheisen hoidon peruspilareita. Niiden avulla pystytään varmistamaan se, että jokaisella Pirkanmaan kuntien asukkaalla on mahdollisuus päästä hoitoon järkevän välimatkan päähän.

Vuodeosastojen paikkatarvelaskennan selvityksessä esitetyt lakkautukset siis nostavat suurta huolenaihetta ja kritiikkiä hyvinvointialueen nuorisovaltuustolta. Pelätään, että terveys- ja sairaalapalvelut alkavat keskittyä liikaa suuriin asuinkeksuksiin, samalla vähentäen hyvinvointialueen mahdollisuutta tarjota tasavertaisia palveluita sen kuntien asukkaille. Nuorisovaltuusto nostaa huolen myös siitä, että pienten kuntien terveysasemien lakkauttaminen saattaisi kuormittaa suurempia asutuskeskuksia ja niiden sairaalapalveluita entistä enemmän.

Leikkausten sijasta hyvinvointialueen tulisi keskittyä kehittämään uusia toimintamalleja ja tapoja, joilla pystyttäisiin tehostamaan prosesseja ja tekemään päivittäisestä toiminnasta kustannustehokkaampaa. Tässä keskustelussa hyötysuhde on kaiken A ja O.

Hyvinvointialueen tulisi hyödyntää digitaalisia palveluita kuten esimerkiksi sähköistä hoitotarpeen arviointia laaja-alaisemmin. Myös tehostettu ja monipuolisempi ambulanssipalvelu, joka antaisi kattavan hoitotarpeenarvioinnin paikan päällä ja mahdollisesti hoitaisi potilaan omassa kodissaan, auttaisi säästämään menoissa.

Nuorisovaltuusto esittääkin mielenterveysambulanssikokeilua jatkettavaksi laajasti Pirkanmaan hyvinvointialueella sote-keskusten yhteydessä rahoituksellisen näkökulman huomioiden. Kyseistä palvelua testattiin kokeilumielessä v. 2023 maaliskuun loppuun saakka ja tuloksia odotetaan, mutta nuorisovaltuusto korostaa, että kaikkia mahdollisia keinoja on hyödynnettävä, jotta Pirkanmaatakin ravisteleva mielenterveyskriisi voidaan ratkaista.

Yhteenveto

Hyvinvointialueen nuorisovaltuusto ei ole kaikilta osin tyytyväinen kyseisiin selvityksiin ja toivomme, että aluehallitus ottaa huomioon edellä mainitut seikat selvitysten ja palveluiden verkoston jatkokäsittelyssä.

Lausunto on käsitelty ja hyväksytty nuorisovaltuuston kokouksessa 1.9.2023.

Nuorisovaltuuston puolesta,

Eetu Hukkanen

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuuston puheenjohtaja